

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI BÖLÜMÜ

MEZUNİYET ÇALIŞMASI:

-HER GECE BODRUM-

HAZIRLAYAN:

SALİH ADSAN

980351

4-B

Doç. Dr. BÜLENT YORULMAZ

LEFKOŞA < 2002 >

ÖNSÖZ

Edebiyatımıza Tanzimat dönemi ile giren roman, diğer türlere nazaran toplumu daha iyi karakterize edebilmektedir. Romanlara bakılarak o dönem hakkında ayrıntılı bir şekilde bilgi sahibi olabiliriz. Romanın diğer türlerden farklı bir yönü de yazarın, kahramanlar aracılığı ile kendini ve toplumu anlatma imkanına sahiptir.

Romancıların en büyük sorunu, yaşadıkları dönemi tam manası ile aktarmakta belirli güçlüklerle karşılaşmalarıdır.

Her Gece Bodrum romanında, Selim İleri özellikle yalnızlık, sevgi ve insanların birbirlerini aldatmalarını konu edinmiştir. Toplumda ki insanların özelliklerinin belirli zamanlarda değişebileceğini de göstermiştir.

Mezuniyet çalışmamda, ilk önce romanın özetini yazdım. Daha sonra şahısları tek tek derinlemesine tahlilini yaptım. Bu romanda on dört bölüm bulunmaktadır. Bu on dört bölümün hepsi birbiri ile bağlantılıdır. Onun için bölüm bölüm tahlil yapmadım.

Bu çalışmamda elimden geldiği kadar, bana yardımcı olamaya çalışan hocam Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

- I. ÖNSÖZ
- II. SELİM İLERİ'NİN
HAYATI – SANATI ve EDEBİ KİŞİLİĞİ1-10
- III. ROMANIN ÖZETİ 10-12
- IV. KAHRAMANLARIN GENİŞ BİR ŞEKİLDE TAHLİLİ12-23
- V. KAYNAKÇA

SELİM İLERİ < 1949 - >

HAYATI – SANATI – EDEBİ KİŞİLİĞİ

İstanbul’da doğan Selim İleri, ortaokulu Galatasaray’da okuyup Atatürk Lisesi’ni bitirdikten sonra, bir süre Hukuk Fakültesine devam etti. Prof. Hasan Hüsnü İleri’nin oğlu olan romancı İstanbul’un eski töreli hayatını yaşayan çevrelerde yetişti. Eserleri, çocukluk ve ilk gençlik çağlarına özleyişle doludur.

Önceleri daha çok hikayeleri ile tanınan İleri, 1973’lerden sonra, roman ve hikaye yazmayı birlikte sürdürdü. 1980’lerde daha çok romana yöneldi. Bazı eleştirilere göre hikayeleri daha kuvvetli sayılmaktadır. Bu konuda İleri’nin görüşü şöyledir: “Öykü ile roman arasında kesin bir tercih yapmadım. Aslında edebiyatı bir bütün olarak ele alıyorum.”

(Gösteri, Sayı 129)

Bunların yanı sıra senaryolar, eleştiri ve incelemelerde yazan Selim İleri’nin ilk hikayesi Yeni Ufuklar (1967) Dergisi’nde yayınlanmıştır.

Hikaye Kitapları:

Cumartesi Yalnızlığı(1986), Pastırma Yazı(1971), Dostlukların Son Günü(1975), Bir Denizin Eteklerinde(1980), Eski Defterlerde Solmuş Çiçekler(1982), Son Yaz Akşamı(1983).

Romanları ise şunlardır:

Destan Gönüller(1973), Her Gece Bodrum(1976), Ölüm İlişkileri(1979), Cehennem Kraliçesi(1980), Bir Akşam Alacası(1980), Yaşarken ve Ölürken(1981), Ölünceye Kadar Seninim(1983), Yalancı Şafak(1984), Caz Düğün Varyete(1985), Hayal ve Izdırap(1986), Kafes(1987), Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın(1991), Bu Yaz Ayrılığın İlk Yazı Olacak(1995).

Selim İleri, Denemelerini: Çağdaşlık Sorunları(1968), Düşünme ve Duyarlılık(1982) Hatıralarını ise: Annem İçin(1968), Hatırlıyorum(1984), O Yakamoz Söner(1987) adlı kitaplarından toplanmıştır.

Selim İleri'nin ayrıca senaryoları vardır. Kırık Bir Aşk Hikâyesi senaryosu 1983'te yayımlandı. Ay ışığı 1987 adlı bir şiir kitabı ve çoğunu gazetelerde tefrika ettiği incelemeleri mevcuttur. Aşk-ı Memnu, ya Uzun Kışın Siyah Günleri (1981), Kamelyasız Kadınlar (1983), Seni Çok Özledim (1986), İstanbul Salonları ve Abdülhak Hâmid (Milliyet Gazetesi, tefrika, 16 Ocak- 25 Ocak 1989), Asıl Hayat Bilgisi (3 Haziran – 9 Haziran 1988)

Selim İleri'nin eserleri hakkında, kitaplarının isimlerine göz atarak bile birkaç hüküm çıkarabiliriz:

Çok eser veren bir yazardır. Öylesine ki, her yıla iki kitabı düşmektedir. Ayrıca senaryolar, makaleler yazmaktadır. Bu verimliliğin bir sebebi, yazarın çalışkanlığı (kendisi kolay yazmadığını söylüyor) ise bir sebebi de hayatını kalemi ile kazanmakta oluşudur.

Roman ve hikâyelerinde ayrıntılara girerek bazan makale ve öğreticilik tarafı ağır basan Selim İleri aynı zamanda çok sayıda deneme ve hatıralar yazarak bir düşünce adamı niteliği de göstermiştir.

Selim İleri'nin eserlerinde ağırlık: Hüzün, keder, hasret, duygululuk ve daussıla (Nostalji) üzerinedir. Buna delil olarak eserlerinin (çoğu şairane olan) isimlerini de gösterebiliriz.

Cumartesi Yalnızlığı, Dostlukların Son Günü, Defterde Solmuş Çiçekler, Son Yaz Akşamı... Ölüm İlişkileri, Yaşarken ve Ölürken ... Ölünceye Kadar Seninim, Hayal ve Izdırap, Mavi Kanatlarımla Yalnız Benim Olsaydın... Annem İçin, Yakamozlar Söner... Kırık Bir Aşk Hikayesi vs... Hikâye kitaplarındaki hikâyelerin adlarını buraya yazsak, aynı duyguların isimlendiği görülecek.

Yine, incelemelerine, denemelerine bakarsak Seli İleri'nin, yaşlıları arasında Türk edebiyatına derin bir merak ve ilgiyle sarıldığı görülebilir. Alâka sahası Ahmet Mithad Efendi'den, Sezayi Bey'den Abdülhak Hâmid'den, Hüseyin Rahmi'den, Nigâr Hanım'dan tutarak, Tanzimat, Serveti- fûnûn, Milli Edebiyat ve İlk Cumhuriyet yıllarını içine almaktadır. Yukarıda sayılanlardan başka Halide Edib, Yakup Kadri, Reşat Nuri, Refik Halit, Ahmet Hamdi Tanpınar özellikle Abdülhak Şinasi Hisar ile Ahmed Hâşim genç Selim İleri'nin özel tercihleri arasındadır. Bu sayılan ünlü yazarlarımızdan etkilenmiş, zaman zaman bazı roman ve hikâyelerinde onların üsluplarını kullanacak ve onları romanları konuları arasına sokacak hatta eserlerini değiştirip yeniden yazacak kadar onlarla ünsiyet (yakınlık) sağlamıştır.

“Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın” romanında “Yaklaşık seksen maddelik bir edebiyat birikimi vardır.” diyen İleri, yaptığı “ söyleşilerde” ve açıklamalarında, onlarla olan düşünce, sevgi ve sanat alış verişlerini yer yer anlatmaktadır.

Yaşar İlksavaş’la yaptığı bir “ söyleşi” de (H. Gösteri Temmuz 1981) Türk romancıları ve modern yabancılar ile olan yakınlıklarını şöyle anlatıyor:

“-Roman yazacağımı düşünmemiştim, dediniz. Sonra kendiliğinden mi gelişti bu roman yazma tasarısı?

“-Hayır. Roman sanatı konusunda bilgisiz değildim, “ Her Gece Bodrum”u yazmaya başladığımda. Daha orta okula başladığımda, - eski bir arkadaşım olarak sen de hatırlarsın- Yakup Kadri’yi, “ Hep O Şarkı” yı, Halide Edip’in hemen hemen bütün yapıtlarını, Reşat Nuri’den “ Çalıkuşu”, “Yaprak Dökümü”, “Akşam Güneşi”, “Dudaktan Kalbe” gibi romanları defalarca okumuştum. Bu romanlar beni âdeta büyülüyodu. Halide Edip’in “ Yolpalas Cinayeti” ni bir başyapıt sayıyordum. “ Akşam Güneşi” nin sonundaki intihar, beni iki üç gün yemekten içmekten kesmiş; odamdan dışarıya adım atmamıştım. Sonraları, özellikle orta son sınıfta günün modasına uyarak, derinliğine, inceliğine asla varmaksızın Kafka’yla, Camus’yle, Sartre’la tanıştım. “ Şato” yu bir türlü okuyamamıştım ya “ Değişim” yine de unutulmaz bir kitaptı benim için. Ancak, liseyi bitirdikten sonra romanla sistemli biçimde ilgilendim. Her şeyden önce yoğun bir okuma dönemi. Bizim romanımızı kavramaya çalıştım. Ahmet Mithat Efendi, özellikle Hüseyin Rahmi, adım adım Abdülhak Şinasi Hisar, eniştemin kitaplığında rastlantı sonucu bulduğum Ahmet Hamdi Tanpınar’ın “ Yaz Yağmuru” hikâyesi, beni daha 1963 yazında yerle bir etmişti, bol bol Tanpınar okudum. Roman sanatı konusunda kuramsal kitaplar...”

Son romanı “ Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın ...” ın taşıdığı Türk edebiyatı ağırlığını ve önceki yazarlarımızdan nasıl faydalandığını da Aziz Çağlar’la söyleşisinden (Hürriyet Gösteri Ağustos 1991 s. 129) öğreniyoruz:

“Bu kitabımda hikâye sanatından çok, öyle sanıyorum ki, yer yer, edebî fıkradan yararlandım. Ben Ahmet Haşim’in gazete yazılarını çok severim, çok önemli bulurum. Bu yazılar, bir zamanlar, edebiyat adamının edebiyatı nasıl önemseydiğine belgedir. Bu yazıların hiçbirisi, aradan geçen bunca zamana karşın, hiç mi hiç eskimemiştir. Hele “Müslüman Saati” başlıklı başlıbaşına bir şaheserdir. Ahmet Haşim’in yazıları üzerinde epey çalıştım; romanda daha çok onların etkisi var, bazı bölümlerde onların kılavuz edindim, özellikle ‘Çok Özel Bir Sözlük’ bölümünde.

... Mavi Kanatlarınla ... ‘da bir dolu eski edebiyat adamından söz açılıyor: Ne bileyim, Yakup Kadri, Halide Edip, Halit Ziya , Şükûfe Nihal... Hele Şükûfe Nihal...

Bugün kimsenin bilmediği eski bir şair. Ama onlarla ilgili olarak okuduklarım, tanıklığım, görgüm yazmaya değerse başka ne yapabilirdim. Bu kitapta gerçek okuru başka yazarlara, başka eserlere çekmek istedim. Sözgelimi Refik Halit'in 'Nilgün' romanını oturup yeniden kurguladım. Bu romanla benim yazdıklarımı bir karşılaştıran çıkarsa, yalnızca hatırladığım ve bir hayli de uydurduğum 'Nilgün' ü yazdığımı hemen sezecektir. Bir yazarın, bir okurun bir metni nasıl alımladığını saptamak istedim. "Reşat Nuri'nin Akşam Güneşi, Dudaktan Kalbe gibi romanlarının lezzetli etkileri ile "edebiyatçı olmaya karar verdim" diyen İleri, romancılığa nasıl bir çile ile giriştiğini de şu hatırası ile belirtiyor.

"Hiç sıkılmadan bazan günlerce okuduğum romanları özetini yazardım. Böyle böyle yazamayı öğreniyordum galiba." "Hatırlıyorum" adlı hatıralarında (S. 29) Halide Edip, Yakup Kadri ve Raşat Nuri'leri" adeta ezbere bildiğini " öğreniyoruz.

Selim İleri'nin, romanlarını serpiştirilmiş, hikâyelerinde yer tutmuş bir özelliği de, edebiyatçıların "piyasa romanı" diyerek okumadıkları veya okuduklarını gizledikleri aşk ve sevdâ romanlarını yeniden değerlendirmeye denemeleridir. Onları önemsemiş, ısrarla okumuş ve yazılarına, bazan şiirlerine bile sindirmiş olması, genç yazarın hem tür düşünce cesareti hem de önemli bir yeniliği olarak dikkati çekmektedir.

Selim İleri'nin bu konuda yaptığı işi, "Mavi Kanatlarınla ..." yı inceleyen Nazan Bekiroğlu,(Dergâh der. Sayı 22, Ağustos,1991) şöyle değerlendirmektedir.

"Edebi katmanın çok dikkatle değerlendirilmesi gereken ve Mavi Kanatlarınla romanını belki de en önemli ve yeni yanını oluşturabilecek bir anlamda "aşk ve kara sevdâ " romanları olarak zikredilen piyasa romanlarına ayırdığı yer ve onlarla aradığı kıymettir. Kerime Nadir, Server Bedi, Münir Müeyyet Berkman, M. Turhan Tan gibi yazarlar ve Hicran Gecesi,Nedret , Necla. Cinci Hoca, safiye Sultan, Kâtibim. Selma ve Gölgesi, Renksiz Izdırap, Seni Unutmadım... gibi romanlar edebi katmanın piyasa duyarlılığındaki ucunu oluştururlar. Anlatıcı bu tür romanlar karşısındaki tavrını şöyle belirler:

"Hala okumak istediğim, onlarla birlikte yenilerini de okumak istediğim aşk ve kara sevdâ romanlarında özellikle edebiyat tarihçilerinin okur yazar gerçinen herkesin küçümsediği öyle tümceler, öyle bir söz dizimi vardı ki nice yıllar bu anlatımı, bu söz diziminin gündelik şeyleri aşan bir duyarlılıkla dolup taşıdığına inandım" (S.217)

"Onlar artık kaybolan kelimelerle, yıldızı sönen bir edebiyatla konuşuyorlar; Bu sözleri bize değil sanki yıldızı sönmüş bir edebiyata söylüyorlar, sanki onunla konuşuyorlardı."(S. 87)

..... eleştirmenlerin sözünü bile etmek istemediği, değerini araştırmak şöyle dursun okumuş olmayı zül addettiği.bir dönemde,bu tür romanlara ve onların yazarlarına eğilir. Bu romanların var olması gereken kıymetini ve piyasa denilen halkı bir dönem dahi olsa böylesine sarıp sarmalayan büyüsunü, verileri ve sonuçları çok net bir akademisyen kimliği ile değil ama kendi izlenimci eleştirirdiği tavrı ile araştırır.

Edebiyat dünyasına onlarla girdiğini gizlemez. Hikaye ve romanlarda gerek teknik gerek tematik boyutlarda o etkiden faydalanma yoluna tıkamaz. Bu etkinin tipik bir örneği Hicran Yarası adlı Hikayesidir. Keza, bir başka hikâyesine de evvela Ölmüş Bir Kadın Evrak-ı Medrûkesi adını koyar. Ayışığı adlı tek şiir kitabında “ Şair, 19. Yüzyıl İkinci yarı” bölümünde, söz konusu romanlardan gelme bir havayı taşıyan yedi başlıksız mensur parça yer alır. Bunlardan bizim tesbit edebildiğimiz ikisi bir cümle ilavesinin dışında ve göndermede bulunmaksızın Güzide Sabri’nin Ölmüş Bir Kadının Evrak’ı Merûkesi romanından alınma parçalardır. Yine Güzide Sabri’nin Münevver romanının filimn yağpılmasını ve Münevver’i Türkan Şorayın oynamasını düşler.. vs. Aynı bir araştırma konusu olabilecek bu etkinliklerin sonunda nihayet o aşk ve kara sevda romanlarının arkasında yatan dünyanın ne olabileceği hususunda daha kapsamlı bir yolculuğu Mavi Kanatlarınla ile gerçekleştirebilir.

Bu romanıyla Selim İleri, bize teklif eder ki; Türk romanının; geldiği bu yerde, daireyi tamamlamış olarak yeniden başlangıçtaki noktaya dönülmüş ama çok farklı tecrübe ve kaabiliyetlerle yüklenilmiş bir yerde; yeni teknikler, yeni yorumlarla, küçümsemek ukalâlığına düşmeksizin, ayıklayarak, yeniden inşa ederek başka bir şey yaratmak için kullanarak, bu piyasa duyarlılığından alabileceği güzel şeyler vardır. Bu noktada evet. Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın bize bir çağrıdır. Cesur, iyi niyetli ve hüznü bir çağrı. Dikkate alınması gerekir.

Bizim kültür ve edebiyetimize bu tutkunluk, kendimizi inkar eden bilgisizliğe karşı bu “ entellektüel isyan” yine de pek çoklarının iyi karşılanmıyor. Batı ya şartlanmış ve edebiyatımızı, tanımadığı için “hor görmeye kalkan” bu bakış, Selim İleri yi “neden geçmişi yazıyorsun da bu günü yazmıyorsun?”. Veya “ Niçin cinselliğe eğilmiyorsun, Marksizme bile şüpheyile bakmıyorsun?” diye sitemli tenkitler yöneltiyor. Çünkü bugün Türk aydını denilenlerin, içine girerek gizlendikleri ve korundukları kabuğu kırmak kolay değil. Bu çeşitten bir soruyu ve cevabını aşağıya alıyorum:

“Soru:- Kafes romanında da geçmiş zamandan söz ediyordunuz. Yine de bugüne göndermeler vardı. ‘Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın’ baştan sona geçmiş zamanlarda geçiyor. Günümüzü yazmak ilginizi çekiyor mu ?

“Cevap: - Günümüzde yazmaya çalıştım.’ Her Gece Bodrum’, ‘ Cehennem Kırılışı’ günümüzde geçen romanlardı. Belki bu yüzden büyük ilgi devşirdi o ilk romanlar. Gene bütün yazdıklarımı günümüz için yazıyorum, çizmeye çalıştığım zaman dilimi, günümüzün sorunlarına bir yanıt arayışıyla ilintili. Bugünkü kültür ortamımızı dehşet verici buluyorum. Edebi geçmişi olmayan bir ülke gibi birçok yazarımız herşeyi kendilerinden başlatma saplantısı içinde. Ressamlarımız, barıdan çalıp çırtıklarını görkemli yenilikler gibi gösterme telaşında. Sinemamız akıllara durgunluk verici bir inkârcılığın sonucu ortadan kayboldu. Bende, özellikle bu romanımda, hiçde o kadar kültürsüz olmadığımızı ifade edebilmenin dürtüsüyle geçmişe bakmaya çalıştım.”

Fikirleri:

Selim İleri'nin aynı zamanda bir düşünce adamı olduğunu söylemiştik. Yalnız makale ve köşe yazılarında fikirlerini ortaya koymakla, savunmak, sitem etmek veya vurgulamakla yetinmiyor; Teknik kusur işlemeyi dahi göze alarak, romanlarının ver hattâ hikâyelerinin sahifeleri arasına bazan makale ve deneme hacminde fikir beyanları da sokuyor. Bunlardan birkaç örneği, özetle ve alıntılarla sunalım:

Seli İleri ve çevresinin de romanlarında en fazla tartıştıkları konulardan birisi toplumculuk- bireycilik (fertçilik) meselesidir. Esasta Seli İleri, bunları birbirinden ayırmayarak, her iki tarafın (toplum ve kişinin de) hakkını vermeğe çalışmaktadır.

Selim İleri'ye âdeta bir damga gibi **“Burjuva romancısı, küçük burjuva, kentsoylu hikayecisi... Burjuva yazısının son temsilcisi”** eleştirilerini yöneltmek solcu cephede âdet olmuştur. “Bireycilik” de bir suçlama gibi kondurulmuştur. Bu, yazarı yıldırarak, “sosyalizme” çekmek içindir.

Kendisi **“Burjuva hikayesi”** ile ne demek istenildiğini anlamadığını açıklıyor. Bunlara karşılık “Ben kendim için yazmıyorum...Hayatımın hiç bir döneminde – istediğim halde- bireyci olamadım. Topluma karşı değilim. Toplum ile insanî ilişkilerim benim için çok önemli. Ben bir türlü nostalji içinde düne bakıyorsam, bu, dünden bugüne, neleri, ne adına feda ettiğimizi saptamak amacıyla... Çünkü yarın (gelecek) dünün gerçek güzelliklerini, insanın aklıyla ve emeği ile var ettiği güzellikleri,iankâr ederek kurulamaz. Kurulamadığını tarih hep göstermiştir. Herzen'in alaya aldıkları bugün de o toplum için birer trajik sorun. Bu yüzden Dostoyevski hâlâ çok yeni çok insancıl.”

(H. Gösteri, Temmuz, 1981)

“Yaşarken ve Ölürken” romanında bir resim öğretmenin ağzıyla toplumcu görünen “aydınların” toplumu bilmezliklerinden, işi boyuna siyasete vurduklarından söz eder:

“ Dönüşte baktım- ordayken de görmek fırsatını bulmuştum; siyasetle uğraşanlar, benim yaşadığım yerleri bile haritada gösteremiyorlardı. Ama hepsinin toplumsal kurtuluşumuz için değişik düşünceleri vardı. Onları sordular; anlattım. Kafalarındaki taşra emgesine uymadığımdan, pek azı söylediklerimi kavradı. Üstelik yalnız ilericilerle konuşmadım burda; Tutucular, bireyciler kapitalizmden yana olanlar. Tümü de taşra sorunu üzerine derin şeyler düşündüğünü belirtiyordu. Hazırdı çözüm önerileri. Gelgelelim kullandıkları kuramsal sözcükleri bile anlayamazdı Taşralı.”

(s.52)

Yaşarken ve Ölürken’de yazarın öne sürdüğü gerçek, esasen toplumculuk bireycilik meselesi değildi. Sadece solculuk sağcılık kutuplaşmasının, aydınları sürüklediği gündelik, en bayağıya ve dedikoduya kadar inen siyasettir. Nitekim romanın kişilerinden ressam Cemil “kasabasındaki gizli solcu parti”nin gülünç, zararlı, herze ile uğraşan çalışmalarını, iyi gözleyerek, şöyle anlatmaktadır.

“ Bu ‘toplumculuk’ meselesi çok önemli. Benim hiçbir ilintim olmamakla birlikte üzerinde durmaya değer buluyorum bu meseleyi. Cinayetler, soygunlar, işkenceler, ihanetler... bunlar gitgide bir öğreti niteliğine dönüşmüştü. Soculuk adı altında, ya böyle Sabih ya da Tuğran ve arkadaşları gibi sorumsuz, burjuva yaşamının en çökmüş biçimi yaşıyor; ya da yer altının karanlığına bir kez bulaştıktan sonra, artık keşif halinde çile çekiliyor, nihayet çile hücrelerinden çıkan kişi, kurtarıcı olduğuna kesinlikle inandığından öldürülecek kimseleri saptamaya koyuluyor. Üstelik öldürüyor. Ne yazık ki bunlardı benim gördüklerim. Gazeteler şimdi bu acıklı insan yazgılarını dile getiren haberler oldu. Ama henüz ötekilerin, burjuva yaşamının en çökmüş biçimini sosyalizm sananların özel tarihi yazılmadı, açıklanmadı....”

(s.404)

Böyle bir çevrede duygu, töre efendilik, insan sevgisi, vatan sevgisi yok olmuş,hepsinin yerini silah, zulüm, kabalık, işkence almıştır. Sağ sol kavgalarının, halkı yıldırma, gençliği felakete sürüklemelerin, vijdansızlık, cahillik, zevksizlik ve tecavüzlerin hertürlü (1971- 1982) hadiselerinden bahiiler açarak bunları Yaşarken ve Ölürken’e de başak romanlarına da yansıtmaktadır.

“Derken uzaktan bir iki el ateş edildiğini işittim. Vınlayan tok kurşun sesi. Kentimizin yıldırıcı günleriydi. O silah seslerinden pahalılığı protesto etmek adı altındaki ‘ dükkân kapattırma’ eyleminden, her gün vurulan insanlardan, böyle hep ölümün içinden yürüyüp geçmemizden kendimi uzak tutmaya çalışıyordum.”

(s. 388)

“... bir ama’sı var işte bu meselenin. Hâlâ çözemediğim o ‘ ama’ patlak verdi önce: yeniden ve korkunç biçimde siyasal ‘cinayetler’ işleniyordu. Ansızın başlamıştı cinayetler, sayıları da gün geçtikçe artıyordu. Sosyalizmimiz ölüm kumaya başlamıştı.”

(s.302)

(Not: Yukarıdaki metinlerin daha geniş açıklamaları için, Gürsel Aytaç'ın **"Çağdaş Türk Romanları Üzerine İncelemeler"** adlı kitabına bakılmalıdır. Gündoğan yy. 1989, sh. 305-308)

Selim İleri'nin, **"sol, sosyalist"** vs. denilen çevreleri, öyle açıkça yermesi, tabiatıyla marksist çevrelerin ve tenkitçilerin öfleleriyle karşılaşmıştır. Başka kitaplarında da:

"Yazılıp çizilenler, savlar o bitip tükenmez açıkoturumlar, bildiriler, yürüyüşler... Hepsinde kişisel kin ve ihtiraslar rol oynuyor. Asıl korkunçluk burada, bu toplumda sosyalistler de girişimciler de, herkes tek başına sivrilmenin yollarını ne pahasına olursa olsun deniyor" gini hükümleri, meselâ Fethi Nâci'nin **"Sosyalistlerle girişimcileri aynı kaba koydu"** gibi azarlamalarını çekti (Türkiye'de Roman ve Toplumsal Değişime, sh.386)

Aynı kitabın 385. sayfasında, yazarımızın "Ölüm İlişkileri" kitabından:

"Yürüyüşler, mitingler, yüzeyde bir devinin. Durmaksızın eylem . Ama sonuçta faşizm tırmanıyordu."(s.202) **" Açık bir hakikatti: Büyük çoğunluk, aydınlar- yazar çizerler, hatta işçiler " Sakın Yazma Bunları." demişlerdi. Emre'ye ayırtına varmaksızın (farkında olmaksızın) emeğe, aşka ve insana düşmandılar."**

"Oysa gelen ve herşeyi belirleyecek olan, yaygınlık kazanmış politik örgütlenme, ister orta sınıfın insanı diyeli, ister küçük burjuva adını takalım, bütün bu tek görüşlülüğün bir sonucuydu; faşizm böyle geliyordu." (s. 221) "Herkesin faşist olduğu anlar öyle çoktur ki!" (s. 310)

Gibi cümleleri aktaran Fethi Naci , Selim İleri'ye, aynı zamanda alay ederek şu dersi (!) vermektedir:

" Selim İleri haklı, küçük burjuva sol aygınlara kızmakta; ama faşizm ayrı birşey. Türkiye'de faşizmden küçük burjuva aydınları sorumlu tutmak küçük burjuva aydınları olduğundan çok önemsemekten başka bir şey değil! Faşizmin nedsenleri büsbütün başakdır. Aydınların, yazar çizerlerin, işçilerin toptan emeğe, aşka ve insana düşman olduklarını söylemek ise bunalımlı bir küçük bujuva suçlaması."

İşte bu gibi tepkileri ve saldırıları önceden görmüşcesine Selin İleri "bireyciliğin" sanki birt ayıp ve kabahat sayıldığı için suçlanma kokusunu (Yaşarken ve Ölürken!de) ressam Ömer'e söylemektedir.

“Özellikle resimlerimi düşündüm. Birtakım süslü püslü fantaziler. Günün birinde onlardan da bıkip usanacak, hattâ utanç duyacaktım. Bireyciliğim sanki eriyor, parçalanıyor, gözeneklerine ayrışıyordu. Bunları mı yapmış bu adam o kanlı günlerde, diye sorabilirlerdi. Somakta haklı mıydılar? Eğer haklılarsa. sanatçının kurmaya ömrünü verdiği özel dünyası ne olacaktı? Günün birinde bu adam da, böyle bir dünya algılamış diye bana bakılmayacaksa neden resim yapıyordum ben?”

(s.426-427)

Selim İleri, Türk okumuşlarının bu sevgisizliğini, vurucu, kırıcı tek yönlü, hizipçi, karşılıklı düşman, dar bakışlı, ard görüşlü hallerini kültür mirasımızın hovardaca harcamak, yozlaştırmak, öğretim ve eğitimde ki kokuşmuşluk gibi sebeplere bağlıyor. **“Son yirmi yılın, Pavluv’u haklı çıkaracak siyasi şartlandırmaları bizi hep tek yönlü düşünmeye iteledi. Daha doğrusu tek yönlülük için gerekli olan düşünmeye”** diyor. Birçok romanında geçen buna benzer görüşleri, Nokta’da Berran Ersan’le yaptığı “Söyleşi” de (2 Ağustos 1992) Şöyle açıklıyor.

“ Soru – size – olumsuz eleştirilerin başında karamsarlık geliyor. Bugün bu eleştirileri nasıl yanıtlıyorsunuz?”

İleri: Karamsar bir insanım. Karamsarlık nereden kaynaklanıyor. Benden mi, yaşadığım ortamdan mı, toplumun geleceğindenmi? Niçin iyimser olayım durup dururken? Çocukluğumdan bugüne, hepsi topu 43 yılda 3 ihtilal gördüm. Bu ihtilallere yol açan kör politikaları gördüm. Bu, Karamsarlığımın toplum tarihçesiyle ilintili yanı. Sözümona yazar- çizer bir çevrenin içindeyim: Çekemezliklerin, burnu büyükler, kifayetsiz ihtiraslar, ben bencilikler gördüm. Asıl uğraş alanım olan edebiyatın hayat dışına bırakılışına yıllarca tanıklık ettim. Yolum, yolu oldu. Ben öyle olsun istemezdim, heyecanlarım vardı. Birer ikişer yitirdim. Doğup büyüdüğüm kent İstanbul, bugün mazi olup çıktı. O sıcak insan ilişkilerini kaybettim. Gençliğim bu karamsarlığı kaleme getirmekle geçti. Ama yazının çizinin etki alanı çok sınırlı. Şimdi de aynı izlekler ardındaysan, sorunun daha da karmaşık bir duruma gelmesinden. Birtek Çehov’un oyunlarını okurken umut duyabiliyorum.”

Selim İleri’nin daha birçok düşüncelerini, önceki bölümlerde az çok anlatıldı. daha da anlatılacaktır. Şimdi temel görüşlerini aksettiren bir yazısı (denemesi) ile fikir konusuna son veriyorum:

Bütün Sanatçılar Siyasacı

Genç Türkiye Cumhuriyeti sanata ve sanatçıya elden geldiğince önem vermiştir. Cumhuriyetin kurucuları sanat adamlarıyla işbirliği yapmışlar. Daha doğrusu, Cumhuriyetşimizin kuruluşunda sanatçılar etkin bir rol oynamışlardı. Kurtuluş savaşı sırasında cepheden cepheye giden edebiyatçılarımızı anmak yeter. Savaştan sonra

doğrudan doğruya siyasal hayatta görev üstlenmiştir. Kimi milletvekili olmuş kimi de Milli Eğitim de çalışmıştır.

Anı, Monografi, Siyasal tarihçe yazılmış olanlardan öğrendiklerimizle yetiniyoruz. Türkiye 12 Eylülün sağladığı olanaklar ile bir on yıl var ki, sanatın, uygarlık mirasının ne olduğunu unutmuş bir ülkedir. Bu yürek yakıcı görünümünden kolay kolay kurtulunmamıştır. Okur yazarların gün geçtikçe azalması görünümü daha acıklı kılmıştır. Şimdilerde Meclise girme yarışındaki “sanatçılara” baktıkça yarın için umut beslemek kolay değil.

Besbelli üstelik “sanatçılar” aracılığıyla, Türk kültürünün tırpalanacağı günler kapımıza dayanmaktadır.

ROMANIN ÖZETİ

Her Gece Bodrum adlı romanı İstanbul'un iş hayatından sıkılmış üç-beş arkadaşın tatil amaçlı olarak Bodrum'a gelmeleri ile ilgilidir. Bu romanda ki karakterlerin ortak özelliği Bodrum gibi güzel bir tatil beldesinden tam olarak istifade edememeleridir. Bodrum'a çok güzel hayallerle gelmişlerdir ama bu hayallerine ulaşamadan geri dönmek zorunda kalmışlardır. Bu romanda bizlerin dikkatini çeken en önemli hususlardan biri insanların karakterlerinin ortaya çıkmasını sağlanmasıdır. Romanın baş kahramanlarından olan Cem diğer arkadaşlarından farklı olarak tatilde yalnız gezmeyi sevmektedir.

Cem, diğer arkadaşlarından farklı özellikler göstermektedir. Tatilde kitap okuyup, kültürel faaliyetlerde bulunmaktadır. Cem'in bu şekildeki hareketleri diğer arkadaşları tarafından pek hoş karşılanmamaktadır. Cem tatile gelmeden, İstanbul'da çok canlı ve hareketli bir karaktere sahipti. Murat, O'nun bu özelliğine bakarak tatile birlikte gelmeye karar vermişti. Fakat Cem, bu canlı ve hareketli mizacını Bodrum'da gösteremeyince Murat O'ndan sıkılmıştır. Ve dolayısıyla Cem'in tatili yalnızlık ve sıkıntı içinde geçecektir.

Diğer arkadaşlarından olan Tarık tatilde fazla sıkıntı çekmiyor. Çünkü Tarık'ın en çok hoşlandığı şey tabiatı seyretmek ve doğanın fotoğrafını çekmektir. Bu şekilde çok fazla mutlu olmaktadır.

Romanın genelinde yer almamasına rağmen tabiat sevgisi ve doğaya aşık olması bakımından dikkate değer bir kahramandır. Romanın akışını sağlamıştır. Bu yönüyle romana farklı bir hava katmıştır. Romanda önemli şahsiyetlerden olan Haydar ve Betigül tatilde çık sevinçli ve mutlu yaşamışlardır. Fakat Betigül, Haydar'ın yapmacık hareketlerini anlaması üzerine aralarındaki ilişkiyi sona erdirmiştir. Bu romanda Haydar gibi insanlara fazla sevgi ile bakamamıştır. İnsanların doğal olması ön plana çıkarılmıştır.

Ahmet ile Katerina ise bu romanın en iyi vakit geçiren kahramanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Roman boyunca mutlu bir hayat sürmüşlerdir. Romanın diğer kahramanlarının genel özelliği yalnızlık, sıkıntı ve ızdıraptır. Fakat Ahmet ile Katerina çok huzurlu bir hayat sürmektedirler. Diğer karakterlerinin psikolojik yönden pek iyi olmadıklarını görmekteyiz.

Bu romanın diğer iki karakteri ise Emine ile Kerem'dir. İlk başlarda çok uyumlu bir aşk yaşarlarken Kerem'in Emine'yi aldatması ile hayatları bir anda zindana dönmüştür. Emine bütün safiyeti ile Kerem'e bağlanmıştır. Fakat Kerem, Emine gibi saf ve temiz kalpli bir kız ile oyun oynamaktadır. Bu duruma yazarın tepkisi vardır. Emine'yi yüceltirken Kerem'i alçaltmıştır. Bu kahramanlardan da anlaşılacağı üzere Bodrum'a gelen insanlarda bir kişilik değişimi meydana gelmektedir. Bu kişilik değişimini Bodrum'un güneşine, insanların yaşayışına ve tatil merkezinin özelliğine vermektedir.

Ayrıca Bodrum'da Kahveci Salih'te vardır. Kahveci Salih Bodrum'a yerleşmiş ve burada kahvehane işleten bir kişidir. Ve bu kahvehanede arkadaşların dertlerine ortak olması bakımından çok büyük bir öneme sahiptir.

Romanın bütünlüğünü sağlaması açısından Kahveci Salih romana ayrı bir renk katmıştır. Bu romana genel itibariyle baktığımızda, kahramanların tatilde genellikle yalnızlık ve sıkıntı içerisinde kaldıklarını görmekteyiz. Romanın yazarı romanın kahramanlarını kendine göre şekillendirmiştir.

Bu romanda kahramanların özellikleri ilk etapta gizlenmiş ve daha sonra ortaya çıkarılmıştır. Romanda en ilginç ve baş kahraman Cem'dir. Çünkü Cem tatilde genellikle yapılmayan işleri yapmaya çalışmaktadır. Bunlar kitap okumak ve kültürel faaliyetlerde bulunmaktır. Tatillerde genellikle bu gibi etkinliklere fazla yer verilmez. Romanda Bodrum'un bütün doğal güzelliği tatilcileri cezbe etmeye yetmektedir. Bu romanda en ehemmiyetli konular şunlardır: Bodrum'un güzelliği, insanların mutlu oluşu romandaki kahramanlar aracılığıyla sağlanmaya çalışıldı fakat başarılı olunamadı.

Bodrum'a gelen bütün kahramanların amaçları bir an olsun sıkıntı ve stresten kurtulmaktır. Fakat bu gerçekleştirilemedi. Beklemiş oldukları huzur ve mutluluğa ulaşamadılar.

Romanda en fazla zikredilen kahramanlar; Cem, Murat, Tarık ve Ahmet'tir. Romanda pek çok şey bir araya getirilmiştir. Kahramanların insanlarımıza örnek teşkil etmelerini sağlamaya çalışırken ne yazık ki bunda başarılı olunamaz.

Bu romanda yazar Türk toplumunun tatil anlayışını ve tatile gelen insanların hangi karakterlere sahip olduğunu en ince ayrıntısına kadar anlatmaya çalışmıştır. Roman kahramanı Bodrum'da yaşanan gerçekleri yazıya geçirerek ölümsüzleştirmek istemektedir.

ROMANDA Kİ KAHRAMANLARIN GENİŞ BİR ŞEKİLDE TAHLİLİ

CEM

Cem, romanın bütün bölümlerinde yer almaktadır. Roman süresi içerisinde Cem'in hayatı ve şahsiyeti anlatılmaktadır. Cem'in hayatında tatillerin büyük yeri vardır. Bundan dolayı yılın belirli vakitlerinde tatile gitmektedir. Her yaz olduğu gibi bu yaz da tatile gitmeye karar vermiştir. Tatil arkadaşları ile birlikte tatil yapacakları yeri iyi belirlemeleri gerekiyordu. Arkadaşlarının da söylemleri üzerine Bodrum'a gitmeye karar verdiler. Cem diğer arkadaşlarına nazaran biraz daha yaşlıydı. Cem 27 yaşına gelmiş, fakat hala evlenmemiş ve bir aile kuramamıştı. İstanbul'dan Bodrum'a gelene kadar kafasını hep bu düşünceler meşgul ediyordu.

Cem İstanbul'da çalışıyor ve yazları da tatile gidiyordu. Cem Bodrum'a geldiğinde burada hiç kimsenin yalnız kalmayacağını ve herkesin bir arkadaş bulabileceğini düşünüyordu. Cem Bodrum'a gelerek arkadaşlarıyla beraber bir pansiyona yerleşmişlerdi.

Cem'in buradaki en büyük tutkularından biri denize girmektir. Cem Bodrum'da büyük güzellikler hayat etmesine karşılık bu güzelliklerin gerçekleşmeyeceğini ilk günlerden anlamaya başlamıştı. Bunun da en bariz örneği arkadaşlarıyla olan ilişkileri ilk günlerden itibaren sekteye uğramıştı. Cem buraya hayatında ilk defa geliyordu ve Bodrum'dan çok büyük beklentileri vardı.

Bodrum'da en çok sevdiği arkadaşı Murat idi. Günlerini genellikle Murat'la geçirmek istiyordu. Fakat, nedendir bilinmez, Murat Cem'i pek sevmiyordu. Hatta ilk günlerden itibaren Cem'den nasıl ayrılabilceğinin hesaplarını yapıyordu. Cem'i hiç sevmiyordu. Fakat Cem, arkadaşlarıyla arasının bozulmasını istemiyordu.

Olaylar bu şekilde gelişirken Murat'la Cem'in pansiyondaki sinirleri iyice gerilmiş ve kavga edecek dereceye gelmişlerdi. Cem bir gece sonrasında Tarık'la Murat'a yemek ısmarlamak istemişti. Bu şekilde aralarının düzelebileceğini tahmin ediyordu. O akşam yemeği onların aralarını düzeltmemekle beraber, olayların daha da kötüye gitmesine sebep oldu. Cem, Murat'la barışmak istemesine rağmen, Murat buna hiç yanaşmıyordu. Murat'la arasının bozulması Cem'in yüreğinde derin yaralar açmıştı. Cem, Bodrum'a gelirken yanında her ihtimale karşı iki tane roman getirmişti. Bu romanlar, "Viktory" ve "Nostroma"dır. Murat, bu romanları getirdiği için Cem ile devamlı alay ediyordu. "Tatilde hiç roman okunur mu?" diyordu. Cem ise, Bodrum'daki bu sıkıntılı günleri ancak bu romanları okuyarak atlatabileceğini düşünüyordu. Fakat bu romanlar da onun acısını dindiremedi.

Cem, arkadaşlarını ve özellikle de Murat'ı çok seviyordu. Zaten Cem'in en önemli özelliklerinden biri insanları çok sevmesiydi. Cem'in insanlar dışında hiçbir şeye tutkunluğu yok gibiydi. Murat Cem'den o kadar çok nefret ediyordu ki, "ayda yılda bir tatile geliyoruz, onu da sıkıcı Cem ile mi geçireceğiz" diye hayıflanıyordu. Murat'la Cem'in kırgınlığı nereye kadar sürecek idi? Halbuki Cem buraya ne hayallerle gelmişti. Tatil merkezinde güzelce

gezecek, eğlenecek ve bu tatil merkezinin bütün güzelliklerinden istifade edecekti. Boşta kalan zamanlarında da kitap okuyarak tatilini değerlendirmeyi düşünüyordu.



Bodrum'da o kadar çok insan olmasına rağmen, Cem kendisini yalnızlığın girdabında buluyordu. Cem için bu olumsuz bir durumdu. Cem'in Bodrum'da yaşayarak öğrenmiş olduğu bir şey daha vardı. Burada her şey yapaydı. Sahici hiçbir şey kalmamıştı. Aşkların, sevgilerin, dostlukların hepsinin sözde kaldığını burada yaşayarak anlamıştı. Aslında Murat Cem'i İstanbul'da çok canlı ve hareketli olarak biliyordu ve bundan dolayı tatile birlikte gidip güzel bir şekilde geçireceklerini düşünüyordu. Fakat Cem tatil beldesinde çok farklı bir insan olmuştu. Cem insanlardan kaçıyor, kendisini yalnızlığın kollarına terk ediyordu. Murat bu duruma hiçbir mana verememişti.

Cem'in ayrıca sosyalizm ve romantizm hakkında çok geniş çapta bilgisi vardı. Cem için maddenin hiçbir önemi kalmamıştı. Çevresine bakarak hep olumsuz fikirler ileri sürmeye başlamıştı. Cem o kadar dertliydi ki; "ölüm kolay, ayrılık olmasaydı" diye söyleniyordu. Bütün bu sıkıntıların içerisinde çırpınıp duran Cem, bir anda Emine'ye aşık olmuştu. Fakat Cem bu aşkı geç kalmıştı. Emine'nin tatilden ayrılmasına iki üç gün kala Emine'ye vurulduğunu hissetti. Bu aşktan da nasibini alamayarak eli boş döndü. Cem için artık bu Bodrum'da durmanın bir mana ve ehemmiyeti kalmamıştı. Şu durumda Cem'in psikolojik durumu hiç de iç açıcı değildi. Tatilin bitmesiyle birlikte güz döneminin gelecek olması Cem'in psikolojisini hepten bozmuştu. Çünkü Cem güz aylarını hiç sevmemektedir. İnsanların seviştiği, beraber olduğu bir beldede kendisinin bu halde olmasından dolayı yalnızlık ve garibanlık hissi, fazlasıyla psikolojik dengesini bozmuştu. En çok sevdiği arkadaşlarıyla birlikte olmasına rağmen, tatilde sıkıntıdan başka bir şey yaşamamıştı.

Her şeye rağmen, iyisiyle kötüsüyle bir yaz tatili sona ermişti. Bu tatilde Cem'in kazandığı en büyük tecrübesi insanların yapmacık hareketleri ve sevgisiz oluşlarıydı.

Cem ikinci bölümden itibaren kendisini yalnızlık duygusuna kaptırmıştır. Bu yalnızlık duygusu son bölümde dahi kendisini göstermektedir. Murat, Cem Bodrum'dan ayrılırken aralarındaki bu kırgınlığın gereksiz olduğunu anlamıştı fakat artık her şey için çok geçti. Cem İstanbul'a geri dönmüştü. Murat'ın bu kırgınlığın gereksiz olduğunu anlamasının bir önemi kalmamıştı.

Cem bu romanda, yazar ile birlikte yalnızlığın temsilcisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazar bu romanda yalnızlık ve sevgisizliğin insanlar tarafından daha iyi idrak edilmesi için romanda Cem'i kullanmıştır.

MURAT

Murat, romanın altıncı, yedinci ve sekizinci bölümleri hariç diğer bütün bölümlerinde yer almaktadır. Yazar, romanda Murat'ın hayatını ve şahsiyetini romanda genişçe ele almaktadır. Selim İleri, Murat'I diğer kahramanlara nazaran daha hareketli ve canlı olarak ele almaya çalışmıştır. Murat, tatilde dolu dolu yaşayıp eğlenmek istemektedir. Fakat Murat'ın arkadaşı Cem ile arasının kötü olması sebebi ile tatili sıkıcı geçmiştir.

Ama yinede elinden geldiğince tatili en güzel şekilde geçirmeye çalışmıştır. Murat'ta diğer arkadaşları gibi İstanbul'dan Bodrum'a tatile gelenler arasındadır. Murat'ın doğaya ve denize karşı büyük bir sevgisi vardı. Ayrıca tatil yapmayı çok severdi. Bodrum'a gelirken bir gecede İzmir'de kalmışlardı. Murat denizi çok sevdiği için bir tekne kiralayıp denize açılmak istiyordu.

Murat, nedendir bilinmez hiç bir arkadaşı ile iyi geçinemiyordu. Genellikle yalnız gezmeyi severdi. Bu yalnızlığın içinde kendine arkadaş olarak Tarık'I bulmuştur. Tarık la birlikte sık sık denize giriyorlardı. Murat bu yaz kasabasında serseri bir hayat yaşıyordu. Bu serseri hayatı yaşamasında sevdiklerinden uzak kalışı etki emektedir. Ona göre Bodrum kötülüklerin şehridir.

Murat, arkadaşlarından Cem'i hiç sevmezdi. Cem gibi bir insanla nasıl tatile geldiğini düşünmektedir. Çünkü Cem Murat kadar gezip tozmamaktadır. Eğlence yerlerine fazla gitmiyordu. Bu durum Murat ile Cem'in birlikte olamayacaklarını gösterir. Murat arkadaşları ile birlikte denize açılmışlardır. Teknede iken Bodrumda yaşadığı sıkıntılardan bir nebze olsun kurtulduğuna inanıyordu. Ama bu nafi idi.

Teknenin kaptanı Murat'a uzun uzun Akdeniz'i ve denizin içindeki canlıları anlatıyordu. Kaptan, aynı zamanda Murat'ın sıkıntılarını dinliyordu. Tatilin ilerleyen günlerinde Cem ile Murat aynı kahvehane de yalnız başlarına kalmışlardı. Murat bir ara Cem ile tekrar arkadaşlık kurmak istedi. Fakat bu isteğini gerçekleştiremedi.

Murat bütün bu sıkıntılardan kurtulmak için eskiden bir kıza aşık olduğunu düşündü ve bu kızın Murat'I bırakıp başkası ile evlenmesi Murat'ın sıkıntılarının kurtulması yerine sıkıntılarını artırmıştır. Bodrumdaki herkes kendilerine göre bir eğlencesi vardı. Murat'ın eğlencesi ise arkadaşları ile kavga etmesidir. Bütün bu olanlara aldırış etmeden yüzmeye devam ediyordu. Yüzmenin dışında eğlencelerden de en üst seviyede istifade etmeye çalışıyordu.

Tatil bu şekilde devam ederken Betigöl uzaktan Murat'I süzüyordu. Betigöl'e göre Murat'ın ince bir güzelliğı vardı. Murat, Betigöl'e çok çekici geliyordu. Betigöl Murat'a öyle vurulmuştu ki, Betigöl Murat varken gülüyor, oynuyor ve şaka yapıyordu. O yokken gayet normal davranıyordu. Murat'ın sıkıntılarını bir nebze olsun gidermeye çalışıyordu. Murat, yinede her şeye rağmen tatilden zevk almaya çalışıyordu. Betigöl'de güzel bir sevgi gördükten sonra insanları sevmeliyim diye düşünüyordu.

İyiisiyle kötüsüyle bir tatilin sonuna yaklaşmıştır. Tatilde her ne kadar aradığını bulamamışsa da yinede tatil yapmanın sevinci vardı. Bu yaşamış olduğu günleri unutmamak için bir tarih atmak istiyordu. Tatili pek de iyi geçirmemekle beraber güz dönemi yaklaşmıştı. Artık geri dönmeyin zamanı gelmişti. Bu tatil ona çok şeyler öğrenmiştir. Bunların en başında Betigöl'den öğrendiğı sevgi gelmektedir.

Romanın kahramanı rahat tavırları ve her şeyi normal karşılaması bakımından yazar kahramana önem vermiştir. Bu kahraman romanın çoğı bölümlerinde yer almıştır. Romana güzel bir ahenk katmıştır. Romancı Murat'I hırçınlığı ve uyumsuzluğu ile ön plana çıkarmıştır. Çoğı arkadaşları ile dargın olması bunun en basit örneğidir.

Yazar, bu romanın bütününde hissettirmeye başladığı yalnızlık duygusu Murat'ta biraz daha azdır. Çünkü Murat gönlünce eğlenmeye çalışmaktadır. Arkadaşları arasındaki ilişkilere fazla kafa yormamaktadır. Bu durum Murat'ın romanda oynadığı rolü açık bir şekilde göstermektedir.

TARİK

Tarık'ta diğer kahramanlar gibi romanda yoğun olarak ele alınan şahıslar arasındadır. Romancı sekiz ve onuncu bölümler hariç diğer bütün bölümlerin hepsinde Tarık'a yer verilmiştir. Tarık'la birlikte romana değişik bir hava katmak istemiştir. Tarık, romanda çevre tasvirini en güzel şekilde ortaya koymaktadır. Çünkü Tarık, Fotoğraf Makinesini elinden biran olsun bırakmamaktadır. Şair, Tarık aracılığı ile Bodrumun güzelliklerini bize anlatmaya çalışmıştır.

Tarık'ta diğer arkadaşları gibi güzel bir tatil geçirmek için Bodrum'a gelmiştir. Nedendir bilinmez Bodrum'un ayrı bir cazibesi vardır. Tarık, denizden pek hoşlanmazdı. Tarık'ta sürekli bir şeyler öğrenme isteği vardı. Romanda karşılaştığımız en önemli özelliği olarak gördüğü her yerin fotoğrafını çekmesidir. Onda bu hobi haline gelmişti. Tatili bu şekilde devam ederken Murat ile akşam yemeğine giderler. bu şekilde tatilin tadını çıkarmaya çalışırlar. Tarık, genellikle Murat ile geziyordu. Tatilde herkes birbiri ile kaynaşmaya çalışırken , Tarık, Hitler, Mussolin gibi sert ve katı davranıyordu.

Tarık, gündüzleri çok gezdiği için akşamları erkenden uyuyordu. Gündüzlerini dolu dolu geçirirdi. Sabah olur olmaz fotoğraf makinesini alıp güzellikleri kaydetmeye giderdi. Tarık'ın en bariz özelliğidir. Tatil sürecinde bu özelliğinden taviz vermemiştir. bu şekilde çok büyük zevk alıyordu. O kadar ileri giderdi ki fotoğraf makinesini kucaklamış halde uyurdu. Bodrum'un bütün güzelliğini ve çirkinliğini yansıtmaya çalışmaktadır. Bodrum'un bütün çıplaklığı ile ortaya konması bakımından önemlidir.

Tarık'ın bir diğer özelliği de insanları güldürmeyi sevmesidir. İnsanlara soytarılık yaparak , onların gülmesini çok istemektedir. Tarık tatili güzel geçiriyor ama gece hayatına fazla girmiyordu. Yabancı turistler gibi kendini tamamen kaybetmiyordu. Her ne kadar mutlu olmaya çalışsa da sıkıntılarını atamanın ızdırabı vardı. Bodrum'da en çok etkilendiği şeylerden biride Bodrum Kalesidir. Bodrumun insanlarına da bir simge olarak bakıyordu. Buradaki insanlarda gözledi diğer bir özellik insanlar bütün cismani özellikleri ön plana çıkarmıştır. İnsanlar buraya geldiklerinde bir başka hal alıyorlar.

Buradaki insanları daha iyi tanıma fırsatı oluyor. Çünkü içlerinde bulunan gizli hisleri ortaya çıkıyor. Bu durum güzeldir. İnsanları yalansız biçimde tanıma fırsatı bulursunuz. Tarık için bu tatil iyi geçmedi. Yinede çektiği fotoğraflar onu teselliye çalışıyordu. Geçirmiş olduğu günlerden şikayet etse de ele bir şey geçmeyecek idi. Bunu bildiği için halinden memnun olarak ayrılmaya çalışıyordu.

AHMET

Ahmet'te diğerk arkadaşları gibi tatile Bodrum'a gelmişti. Ahmet, romandaki diğerk arkadaşlardan farklı olarak, aşkı ve sevgiyi yaşamaya çalışmıştır. Özellikle Katerina ile yaşamış olduğu ilişkide bariz bir şekilde görmekteyiz. Romancı Ahmet aracılığı ile aşkı ve sevgiyi dile getirmektedir. bu özelliklerinden dolayı romanın aşağı yukarı tüm bölümlerinde görmekteyiz.

İnsanların birbirlerini sevmesindeki ehemmiyeti Katerina vasıtası ile anlamıştır. Ahmet'te diğerkleri gibi Bodrum'daki hayatının güzel geçmesini istemektedir. diğerklerine nazaran daha renkli bir hayat yaşamıştır. Ahmet'in diğerk bir özelliğı de özgürlüğüne düşkünlüğüdür. Hatta balıklara bakarak mutlu olmaktadır. Çünkü balıklar özgür bir şekilde istedikleri gibi dolaşa bilirlerdi.

Bu özgürlüğe olan düşkünlüğünü kendi yaşamımda da çok dikkat ediyordu. Onun için özgürlüğü kısıtlayıcı hareketlerin devamlı destekleyicisi olmuştur. Ahmet , Bodrum'a Katerina ile birlikte gelmiştir. Ahmet ile Katerina denize gitmişlerdi. Denizde yorgun düştüklerinden akşam erken vakitte uyuya kalmışlardı. Ahmet'in Katerina ile dört yıldan beri süre gelen bir arkadaşlık dönemi vardır. Ahmet ile Katerina güzel bir ilişki yaşamaktadır. Ahmet, bundan çok mutlu idi. Bunun aşk olup olmadığını bilemiyordu.

Burada insanların hareketlerindeki değişmeyi bir türlü anlayamıyordu. Kentin genel havası insanları sayısız çılgınlığa itiyordu. herkesin kolay kolay alışamayacağı bir yaşam tarzı vardı. Burada en fazla dikkat çeken unsurlardan biri Güneşin ihtişamı idi.

İnsanların çılgınca eğlenmelerinde güneşin yakıcı sıcaklığının etkisi çok fazladır. Murat, Güneş'ten şikayetçiydi. Çünkü Güneş insanları değişik durumlar ile karşı karşıya bırakıyordu. Ahmet ile Katerina Güneşin bu büyüğü sıcaklığı karşısında kendi alemlerince yaşıyorlardı. Hiç kimse ile fazla diyalog kurmazlar idi.

Katerina denizi ve tekneyi çok seviyordu. Fırsat buldukça kayığa binip denize açılıyorlardı. Katerina İngiltere'den geldiğı için Bodrum'un sıcakğını pek alışamamıştı. Fakat daha sonraları Bodrum kendisinde cazibe merkezi haline gelmiştir.

Katerina Bodrum'a alıştıktan sonra İngiltere'ye gitmekte zorluk çekmiştir. Fakat İngiltere O'nun doğup büyüdüğü yer olduğu için gitmek zorunda idi. İngiltere'ye giderken Bodrum'dan bazı malzemeler almıştır. Bu malzemeler genellikle Türk halkına ve Bodrum'a has malzemelerdir.

Bodrum'dan İngiltere'ye gitmeden Kuşadası'na gitmeye karar verdiler. Kuşadası'na giderler fakat burada fazla durmazlar. Çünkü Kuşadası'ndaki yaşayacakları bütün özellikleri Bodrum'da yaşamışlardır. Katerina ile Murat aşk yaşadıkları için diğer arkadaşları ile fazla içli dışlı olmamışlardır. Kendi hallerinde yaşamışlardır.

Bu aşk onların hayata sevgi ile bakmalarını sağlamıştır. Demek ki insanların hayatı sevdikçe güzelleşir. Hayat o zaman gerçek değerini kazanır. Ahmet, Katerina'yı İngiltere'ye gönderir ve kendisi de İstanbul'a döner. Aşkın büyüğü atmosferi içerisinde Ahmet ile Katerina çok güzel bir şekilde yoğrulmuştur. Bu yönü ile romana ayrı bir güzellik katmaktadır.

EMİNE

Romancı Emine'yi diğer kahramanlara nazaran daha büyük ve daha olgun biçimde ele almıştır. Romancı bu sayede temiz ve ağır başlı biri olarak tanımlamaya çalışmaktadır. Romanın bütün bölümlerinde yer almaktadır. Emine'nin yaşlı olması nedeniyle arkadaşları O'na abla diye hitap ederlerdi. Ayrıca Emine ailesinden almış olduğu terbiye ve ağır başlılıkla dikkat çekmektedir. İstanbul'dan Bodrum'a gelirken bu yaşta tatilde benim ne işim var diye düşünüyordu. Bodrum O'na çok değişik bir memleket olarak gözükmektedir.

İnsanlar burada bütün şehvi hislerini çok rahat ve alenen giderebiliyorlardı. Bu durum O'na çok garip gelmişti. Güneşin sıcaklığı insanları cıvıl cıvıl etmeye yetmişti. Bu durum Emine'yi bayağı etkilemiş ve zamanla bu duruma alışmıştır.

Emine'nin tatilde bir de dört yıllık arkadaşı olan Kerem vardı. Emine Kerem'e adeta vurulmuştu. O'nu çok seviyordu. Kerem için her şeyini feda edebilecek bir sevgiye sahipti. Emine bir anda bu şekilde aşık oluşuna şaşırmış ve bu şaşkınlık zamanla mutluluğa dönüşmüştür. Çok heyecanlı idi. Kerem'inde kendisini sevdiğini tahmin ediyordu. Kerem ile denize giriyor, geziyor, eğleniyor ve yiyip içiyorlardı. Bazı geceler partiye gidip delice dans ediyorlardı.

Emine'yi hayatında ilk defa bir erkek dansa kaldırmıştı. Bu erkeğin Kerem olması O'nun için ayrı bir önem arz etmektedir. Bu hareketler Emine'de büyük bir sevinç ve coşku meydana getirmişti. Bu hareketler ile Kerem'in kendisinin sevdiğini anladığını zannediyordu. Fakat Kerem O'nu gerçek manada sevmemiş ve O'nun ile üç-beş günlük gönül eğlendirmişti. Bu olay Emine'yi çok derinden sarsmıştır. Emine'nin psikolojik dengesi bozulmuştur.

Emine'nin kendisinde ki sevilmemesinin tek nedeni olarak yaşlı olduğunu düşünmesidir. Emine bu durum karşısında çılgına dönmüş adeta insanlardan nefret eder hale gelmiştir. Hiçbir kimseyi sevmemektedir. Aynı zamanda toplum içine de çıkmayacağına söz vermiştir.

Artık bu olaylardan sonra Emine kendi kabuğuna sığınmıştır. O gecenin ardından hiç vakit kaybetmeden İstanbul'a dönmeye karar vermiştir. Yarın ilk otobüs ile İstanbul'a gidecektir. Tatili mutlu şekilde devam ederken bir hain yüzünden tatili zehire dönmüştür. Hayatta yeni bir tecrübe kazandığını düşünmüştür. İstanbul'a giderken yine de Kerem'e açık bir kapı bırakmıştır.

Romanda Emine aldatılmış kadın tipini yansıtan en iyi kahramandır. Kerem Emine'yi kullanmış ve kızın güzel duyguları ile dalga geçmiştir. Bu da romancı tarafından iyi görülmemektedir. Emine bu şekilde hayatın yeni bir yüzünü daha görmüştür. her şeye rağmen yine de aralarının düzeleceğine olan inancını kaybetmemiştir. Ümitvar bir kızdır.

HAYDAR

Romanda, Bodrum'u ve denizi daha iyi tanıyıp anlamamızı sağlayan kahramandır. Bodrum'daki turistlere bayağı kılavuzluk etmiştir. Kaptan olduğu için bu beldeyi çok iyi tanımaktadır. Romanın bütün bölümlerinde kendini yer yer göstermektedir. Kaptanlık sayesinde hayatta çok büyük tecrübeler kazanmıştır. Haydar arkadaşları ile çok güzel vakitler geçirmektedir. Arkadaşlarına çok hoş sohbetler dinletmektedir. Onlara Ak denizin incisi olan denizi ve içindeki canlıları en güzel şekilde anlatmaya çalışıyordu.

Haydar halinden memnun bir kaptandır. Kaptanlığı severek yapıyor herhangi bir zorlukla karşılaşmamıştır. Özellikle Haydar bu sene gelen misafirlerle arası çok iyiydi. Misafirler ile hoş sohbetler ediyor ve onların dertlerini dinliyordu.

Haydar Ak denizin şirin ilçesi Bodrum'a alışık birisiydi. Diğer kahramanlar gibi buradan sıkılmıyordu. Onların tam aksine burada çok mutlu oluyordu. Haydar da kendisine Betigül isminde bir sevgili bulmuştur. O'nunla güzel ilişkiler yaşamaya başlamışlardı. Haydar Betigül'e karşı kendisini kültürlü, zeki olduğunu göstermeye çalışıyordu. Haydar'ın bu hareketleri Betigül'ün pek hoşuna gitmiyordu. Betigül O'nu olduğu gibi davranması konusunda çok uyarmıştır. Fakat Haydar bu özelliklerinden vazgeçmeyince Betigül'ü zamanla kaybedecektir.

Betigül daha fazla dayanamayıp aralarındaki kısa süreli ilişkiye son vermiştir. Haydar bu durum karşısında fazla etkilenmemiştir. Çünkü hareketlerinin yapmacık olduğunun kendisi de farkında idi. Ama yinede az da olsa üzüntü duymuştur. Haydar bu ve benzeri ilişkileri çok yaşadığı için O'nun için zor olmamıştır. her şeye rağmen hayatını bu şekilde sürdürmeye alışkıdır.

Romanın yazarı Haydar'ın bu şekildeki hareketlerini pek fazla tasnif etmez. Haydar'a karşı küçük bir sevgisizlik duymaktadır. Haydar'ın yapmış olduğu bu yapmacık hareketleri insanların yapmasını istememektedir. Bunu da bu şekilde romanda göstermiştir.

KAHVECİ SALİH

Romanın akışı içerisinde kendisine güzel bir yer edinen Kahveci Salih insanlar ile sürekli diyalog halindedir. Romanın genelinde yer almamaktadır. Bodrum'da pansiyona yakın bir yerde kahvecilik yapmaktadır. Çok uzun bir zamandır bu mesleği sürdürmektedir. Sabahın erken saatlerinde, akşamın geç saatlerine kadar kahve açık bir şekilde insanlara hizmet etmeye çalışmaktadır.

Bodrum, Kahveci Salih için alışa gelmiş bir şehir görünümündedir. Bodrum'un sığağına, denizine ve insanlarına alışıktır. Bodrum O'na sıkıcı gelmemektedir. Çünkü bu şekilde geçimini sağlamaktadır. Hayatından memnun bir kişidir. hiçbir zaman insanlar ile sorun yaşamak istememektedir. Bodrum'da ki her türlü insan ile muhatap olmuş ve onların dertlerine ortak olmuştur. Bu da O'nun için farklı bir özelliktir. Çay dağıtıcısı olan Salih'in insanların dertlerini dinlemesi çok büyük bir olaydır.

Romancı bu olayı takdir etmektedir. Bu Kahveci Salih'in toplumumuzda ki diğer insanlara da örnek teşkil etmesini istemektedir. Salih'in ismi iki-üç bölümde geçmektedir. Kahveci Salih romanda az yer işgal etmesine rağmen romancı tarafından büyük bir sevgi ile karşılanmaktadır. İnsanlarımızın da örnek alacağı bir tiptir.

Tarik Bodrumdan ayrılırken arabasında bazı arkadaşları olacaktı. Artık tatilin iyi veya kötü geçtiğini düşünmeyecekti. Çünkü artık tatil bitmişti. Arabası ile giderken Bodrumdaki geçirmiş olduğu günleri son bir kez geriye dönüp baktı. Daha sonra küçükte olsa hayıflanarak yoluna devam etti.

Tarik, artık Bodrum sayfasını kapatıp İstanbul'a doğru yol almaya başladılar. Tarik'in Bodrum'dan ayrılması ile yazarın Bodrumun güzelliklerini anlatmasına da son vermiştir. Yazar, Tarik sayesinde insanlara tabiatın güzelliklerini sunmayı bir görev bilip elinden geldiği kadar yansıtmaya çalışmıştır. Bir başka ehemmiyet arz eden konu da Tarik'in mizacının soğuk olması ile insanlarla diyaloga geçememesidir. Buda gösteriyor ki insanlarla irtibat halinde olabilmenin birinci koşulu sıcak kanlı ve samimi olması ile gerçekleşir.

KAYNAKÇA

1. KABAKLI, Ahmet: Türk Edebiyatı, Cilt 5, İstanbul-1997, Türk Vakfı Yayınları
2. KAPLAN, Mehmet: Hikaye Tahlilleri, Ocak 1995, İstanbul, Dergah Yayınları
3. İLERİ, Selim: Bu Yaz Ayrılığın İlk Yazı Olacak, 2. Baskı, Ekim-2001, Doğan Yayınları
4. SEBŪK, Meral: Edebiyat ve Toplum, İstanbul-1995, Doğan Yayınları
5. LEKESİZ, Ömer: Yeni Türk Edebiyatı Öyküsü, Cilt 4, 1.Baskı, Ocak 2001, İstanbul